

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy!

Mamy zaszczyt oddać w Wasze ręce zeszyt „Czasopisma Geograficznego”, poświęcony wybranym, współczesnym problemom badawczym geografii ekonomicznej. Zamieszczone w nim teksty są pokłosiem prezentacji i dyskusji prowadzonych podczas Kongresu Geografii Polskiej połączonego z 64. Zjazdem Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz obchodami 100-lecia „Czasopisma Geograficznego” – wydarzenia, które odbyło się na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w czerwcu 2023 r.

Pierwsze trzy artykuły tomu podejmują aktualny temat energetyki w Polsce i wpisują się w szerszy kontekst dyskusji o konieczności rozwoju odnawialnych i niskoemisyjnych źródeł energii. Tadeusz Palmowski i Ewelina Kwiatkowska opisują morską energetykę wiatrową w wyłącznej strefie ekonomicznej Morza Bałtyckiego i przedstawiają olbrzymi potencjał tego źródła dla budowania bezpieczeństwa energetycznego Polski. Jagoda Ulewicz, Justyna Chodkowska-Miszczuk i Agata Lewandowska podejmują temat społecznych i przestrzennych konsekwencji nieudanej inwestycji w elektrownię jądrową „Żarnowiec” w gminie Krokowa w powiecie puckim. Autorki obrazują długofalowość konsekwencji decyzji lokalizacyjnych związanych z energetyką. Podkreślają jednocześnie konieczność edukacji społeczeństwa na temat bezpieczeństwa energetyki jądrowej, biorąc pod uwagę niezaprzeczalne korzyści, jakie mogą płynąć z wykorzystania tego źródła energii. Ewa Nowak i Paweł Przepióra porównują bilans energetyczny państw Europy Środkowo-Wschodniej. Wśród czterech wydzielonych grup krajów o różnych strukturach zużywanej energii według nośników znajduje się grupa obejmująca Polskę i Estonię, w której znacząco dominują paliwa kopalne. Autorzy – za pomocą tzw. wskaźnika potrójnego energetycznego dylematu – przekonują, że do bezpieczeństwa energetycznego i niezawodności dostaw energii w sąsiadujących krajach przyczyniają się odnawialne źródła energii, co powinno stanowić przykład do naśladowania dla władz w Polsce.

Kolejne artykuły podejmują wybrane aktualne problemy geografii usług, transportu i przemysłu. Maciej Smętkowski i Katarzyna Wojnar przedstawiają wyniki badań dotyczących lokalizacji przestrzeni coworkingowych w strukturze Warszawy. Autorzy stwierdzają, że jakkolwiek te nowe miejsca pracy wspólnej wykazują podobieństwo rozmieszczenia do wszystkich obiektów biurowych

na obszarze stolicy, to w czasie pandemii często wybierana była dla nich lokalizacja w dzielnicach centralnych, co sprzyjało procesom rewitalizacji. Andrzej Soczówka i Krzysztof Ochociński we wnikliwy sposób analizują zmiany sieci kolejowej i ofertę regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich po 1989 r. Autorzy wyjaśniają, że stopniowa poprawa oferty wynikała m.in. z przekazania zarządzania tymi przewozami władzom samorządowym; pytają jednocześnie o konkurencję w przyszłym modelu ich organizacji. Wojciech Dyba i Tadeusz Stryjakiewicz opisują znaczenie niemieckich przedsiębiorstw i marek w sektorze motoryzacyjnym w Polsce. Przeprowadzona analiza przestrzenna lokalizacji inwestycji niemieckich przedsiębiorstw motoryzacyjnych pozwoliła autorom wykazać ich koncentrację w południowo-zachodniej i zachodniej części kraju; z kolei rejestracje aut niemieckich marek dominują w Polsce północnej (co wynika m.in. z kierunków importu używanych aut zza zachodniej granicy, a także konkurencji rejestracji marek włoskich i francuskich w innych częściach kraju).

W kolejnym artykule międzynarodowy zespół autorów (Kwaku Amofah, Michael Gameli Dziwornu, Tomasz Rachwał, Ramon Saladrignes i Fred Agyarko-Fosu) przedstawia w ujęciu międzykulturowym problem wpływu edukacji w zakresie przedsiębiorczości na intencje przedsiębiorcze młodzieży. Na podstawie badań porównawczych polskich i hiszpańskich studentów autorzy wykazali, że czynnikami częściowo pośredniczącymi w tym wpływie są postawy wobec przedsiębiorczości oraz postrzegana kontrola zachowania (w rozumieniu teorii planowanego zachowania Ajzena).

Tom kończy artykuł Pawła Czaplińskiego, Tomasza Rachwała i Anny Tobolskiej na temat współczesnych kierunków badawczych w geografii przemysłu. W oparciu o analizę bibliometryczną artykułów indeksowanych w bazach danych Scopus, Web of Science i BazEkon autorzy wykazali, że problematyka tej subdyscypliny obejmuje w ostatnich latach m.in. technologiczne aspekty produkcji przemysłowej i energetyki, przemysł 4.0, cyfryzację, a także finansowe aspekty funkcjonowania oraz problemy organizacji i zarządzania w przedsiębiorstwach przemysłowych. Przegląd ten nawiązuje do hasła przewodniego Kongresu Geografii Polskiej, którym była „geografia niepewności”. Owa niepewność i związane z nią trudności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw przemysłowych wynikają w dużym stopniu z pandemii COVID-19 oraz konsekwencji wojny rosyjsko-ukraińskiej. Te dwa znaczące, negatywne procesy stanowią katalizator turbulencji społeczno-gospodarczych, które otwierają wiele nowych pól badawczych współczesnych przemian.

Mamy nadzieję, że przedstawione w tomie artykuły staną się inspiracją do dalszych pogłębionych badań na polu geografii ekonomicznej.

Tomasz Rachwał i Wojciech Dyba
Redaktorzy tomu